

Tunnistetiedot poistettu

Käännös

C-566/19 - 1

Asia C-566/19

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

25.7.2019

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Cour d'appel (chambre du conseil) (Luxemburg)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

9.7.2019

Valittaja:

JR

[– –]

COUR D'APPEL (CHAMBRE DU CONSEIL)

JR on hakenut muutosta Tribunal d'arrondissement de et à Luxembourg (Luxembourgien piirituomioistuin) kirjaamoon 19.6.2019 jättämällä ilmoituksella Chambre du conseil du tribunal d'arrondissementin samana päivänä antamaan määräykseen [– –]

- jolla tämä totesi, ettei se ollut toimivaltainen antamaan ratkaisua JR:stä annetun eurooppalaisen pidätysmääräyksen toteamista pätemättömäksi koskevasta vaatimuksesta,

[– –]

ja totesi, että JR on syytä luovuttaa Ranskan viranomaisille, jotta häneen voidaan kohdistaa rikosoikeudellinen menettely Tribunal de Grande Instance de Lyonin (Lyonin alioikeus) syyttäviviranomaisen apulaissyöttäjän Virginie BRELURUTin 24.4.2019 antamassa eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä mainituista rikoksista. [alkup. s. 2]

[– –]

Valittaja arvioi aluksi, että hänen luovuttamisestaan pitäisi kieltäytyä, koska ensimmäisen oikeusasteen Chambre du conseil ei ole antanut ratkaisua laissa säädetyssä määräajassa. Hän vaatii lisäksi eurooppalaisen pidätysmääräyksen kumoamista sillä perusteella, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen ei hänen mielestään ole 13.6.2002 annetun neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu ”oikeusviranomainen”, koska täytäntöönpanovalta voi valittajan mukaan antaa Ranskan viralliselle syyttäjälle välillisiä käskyjä, mikä on Euroopan unionin tuomioistuimen asettamien edellytysten vastaista puuttumista, koska niissä kielletään täytäntöönpanovallan mikä tahansa suora tai välillinen vaikuttaminen eurooppalaisen pidätysmääräyksen antavaan viranomaiseen. Hän vaatii toissijaisesti ennakkoratkaisukysymyksen esittämistä unionin tuomioistuimelle.

Syyttäjäviranomaisen edustaja vaatii esitettyjen perusteiden hylkäämistä. Hän vaatii tuomioistuinta toteamaan, että vaikka pidätysmääräyksen antanut viranomainen on virallinen syyttäjä, se täyttää unionin tuomioistuimen määrittelemät riippumattomuuden edellytykset. Hän arvioi kuitenkin, että mikäli tästä edellytyksestä on pienintäkään epäilystä, asiassa on esitettävä ennakkoratkaisukysymys.

[– –].**[alkup. s. 3]** [– –] [laissa säädettyä määräaikaan koskevan ensimmäisen perusteen hylkääminen].

Unionin tuomioistuin on tulkinnut eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS, sellaisena kuin kyseinen puitepäätös on muutettuna 26.2.2009 tehdyllä neuvoston puitepäätöksellä 2009/299/YOS, 6 artiklan 1 kohdan käsitettä ”pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion oikeusviranomainen” kahdessa 27.5.2019 antamassaan tuomiossa [tuomio 27.5.2019, OG ja PI (Parquets de Lübeck et de Zwickau), C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, ja tuomio 27.5.2019, PF (Procureur général de Lituanie), C-509/18, EU:C:2019:457].

Se on todennut,

- että vaikka jäsenvaltiot voivat menettelyllisen itsemääräämisoikeuden periaatteen perusteella nimetä kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti oikeusviranomaisen, jolla on toimivalta antaa eurooppalainen pidätysmääräys, tämän käsitteen merkitystä ja ulottuvuutta ei voida jättää kunkin jäsenvaltion harkintaan,
- että tässä säännöksessä käytetyllä termillä ”oikeusviranomainen” ei tarkoiteta vain jäsenvaltion tuomareita tai tuomioistuinta, vaan sen on ymmärrettävä tarkoittavan laajemmin jäsenvaltion viranomaisia, jotka osallistuvat lainkäyttöön rikosasioissa, erotuksena muun muassa ministeriöistä tai poliisista, jotka käyttävät täytäntöönpanovaltaa,

- että tästä seuraa, että puitepäätöksen 2002/584 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun oikeusviranomaisen käsitteen alaan voidaan katsoa kuuluvan jäsenvaltion viranomaisia, jotka eivät välttämättä ole tuomareita tai tuomioistuimia mutta osallistuvat rikoslainkäyttöön tässä jäsenvaltiossa, ja että syyttäjän kaltaisen viranomaisen, jolla on rikosoikeudellisessa menettelyssä toimivalta ryhtyä syytetoimiin sellaista henkilöä vastaan, jonka epäillään syyllistyneen rikokseen, jotta tämä saataisiin vastaamaan tuomioistuimessa, on katsottava osallistuvan lainkäyttöön asianomaisessa jäsenvaltiossa,
- että eurooppalaista pidätysmääräystä koskevassa järjestelmässä etsitylle henkilölle taattavia menettelyllisiä oikeuksia ja perusoikeuksia suojellaan kahdella tasolla,

että asianomaisen henkilön oikeuksien suojan toinen taso edellyttää sitä, että oikeusviranomainen, jolla on kansallisen oikeuden mukaan toimivalta antaa eurooppalainen pidätysmääräys, valvoo erityisesti, että tällaisen määräyksen antamisedellytyksiä noudatetaan, ja tutkii, onko pidätysmääräyksen antamista pidettävä kunkin tapauksen erityispiirteiden kannalta oikeasuhteisena, [alkup. s. 4]

- että oikeusviranomaisen on siis kyettävä toimimaan tehtävässään puolueettomasti ottamalla huomioon kaikki syyllisyyttä tukevat ja sitä vastaan puhuvat seikat ilman vaaraa siitä, että sen päätöksentekovaltaan voitaisiin kohdistaa ulkopuolisia määräyksiä tai käskyjä esimerkiksi täytäntöönpanovallan taholta, eli niin, ettei voi olla pienintäkään epäilystä siitä, että päätös eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta kuuluu tälle viranomaiselle eikä viime kädessä täytäntöönpanovaltaa käyttävälle elimelle,
- että pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen on voitava toimia riippumattomasti suorittaessaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen liittyviä tehtäviä, ja tämä riippumattomuus edellyttää, että olemassa on sellaisia asemaa ja organisaatiota koskevia sääntöjä, joilla voidaan taata, ettei ole minkäänlaista vaaraa esimerkiksi siitä, että täytäntöönpanovalta tietyssä yksittäistapauksessa antaa pidätysmääräyksen antavalle oikeusviranomaiselle käskyjä, kun se tekee päätöstä pidätysmääräyksen antamisesta,
- että lisäksi silloin, kun pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion lainsäädännössä toimivalta eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen on osoitettu viranomaiselle, joka tosin osallistuu lainkäyttöön kyseisessä jäsenvaltiossa mutta ei itse ole tuomioistuin, kyseisessä jäsenvaltiossa on oltava, siltä osin kuin on kyse päätöksestä antaa eurooppalainen pidätysmääräys ja erityisesti tällaisen päätöksen oikeasuhteisuudesta, käytössä sellainen oikeussuojakeino tuomioistuimessa, joka täyttää kaikki tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset,

minkä perusteella se on päätelty, että puitepäätöksessä tarkoitetun oikeusviranomaisen käsitteen alaan eivät kuulu jäsenvaltion syyttäjäviranomaiset,

joiden osalta on vaara siitä, että oikeusministerin kaltainen täytäntöönpanovaltaa käyttävä elin kohdistaa niihin suoraan tai välillisesti määräyksiä tai käskyjä tietyssä yksittäistapauksessa, kun ne tekevät päätöstä eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta, mutta että sitä vastoin tämän käsitteen alaan kuuluu jäsenvaltion yleinen syyttäjä, joka kyllä on tuomiovallasta rakenteellisesti riippumaton mutta jolla on toimivalta syytetoimien suorittamiseen ja jonka asema takaa sille tässä jäsenvaltiossa riippumattomuuden suhteessa täytäntöönpanovaltaan eurooppalaista pidätysmääräystä annettaessa.

Syyttäjänviranomaisen edustaja vetoaa siihen, että Ranskan virallinen syyttäjä täyttää unionin tuomioistuimen asettamat vaatimukset, koska Ranskan rikosprosessilain (Code de procédure pénale) 30 §:ssä on 25.7.2013 annetusta laista nro 2013-669 lähtien nimenomaisesti suljettu pois oikeusministerin mahdollisuus antaa viralliselle syyttäjälle käskyjä tietyssä yksittäistapauksessa.

Pitää paikkansa, että Ranskan rikosprosessilain 30 §:ssä, siinä muodossa kuin se on tällä hetkellä voimassa 25.7.2013 annetun lain nojalla, säädetään, että Ranskan oikeusministeri ei voi antaa virallisen syyttäjän syyttäjille mitään käskyjä tietyssä yksittäistapauksessa. Hän voi kuitenkin antaa heille yleisiä käskyjä.

Voitaisiin siis katsoa, että Ranskan virallinen syyttäjä täyttää muodollisesti Euroopan unionin tuomioistuimen edellä mainituissa tuomioissa asetetut riippumattomuutta koskevat edellytykset, koska Ranskan tasavallan ylintä syyttäjää suojellaan kaikilta täytäntöönpanovallan yksittäistapauksessa antamilta käskyiltä. [alkup. s. 5]

Tämä tulkinta on kuitenkin ristiriidassa sen tulkinnan kanssa, jonka Euroopan unionin tuomioistuimen julkisasiamies Campos Sánchez-Bordona omaksui 30.4.2019 antamassaan ratkaisuehdotuksessa [(OG ja PI) (Parquets de Lübeck et de Zwickau), C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:337], jossa hän muistuttaa, että ”*tämä eurooppalaisen pidätysmääräyksen antavan kansallisen viranomaisen riippumattomuus edellyttää, että asianomainen elin huolehtii tehtävistään itsenäisesti olematta missään hierarkkisessa tai alisteisessa suhteessa mihinkään tahoon ja ottamatta vastaan määräyksiä tai ohjeita miltään taholta, ja se on siis suojattu sellaisilta ulkoisilta toimenpiteiltä tai painostuksilta, jotka voivat vaarantaa sen jäsenten päätöksenteon riippumattomuuden ja vaikuttaa heidän ratkaisuihinsa*” (ratkaisuehdotuksen 87 kohta).

Hierarkkinen suhde erityisesti syyttäjänviranomaisen (parquet général) ja Ranskan alioikeuksien syyttäjien välillä saattaisi olla ristiriidassa tämän kanssa, koska Ranskan siviiliprosessilain 36 §:ssä säädetään, että ”*yleinen syyttäjä (procureur général) voi määrätä kirjallisilla käskyillä, jotka toimitetaan oikeudenkäyntiaineistoon, Ranskan syyttäjät nostamaan syytteitä tai määräämään syytteiden nostamisesta tai saattamaan tällaiset kirjalliset vaatimukset, joita yleinen syyttäjä pitää asianmukaisina, toimivaltaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi*”.

Ja julkisasiamies täsmentää, että ”riippumattomuuden kanssa ovat ristiriidassa – – kaikki hierarkkiset tai alisteiset suhteet mihin tahansa muuhun tahoon. Tuomiovaltaa käyttävät elimet ovat riippumattomia myös suhteessa ylempiin oikeusasteisiin, jotka eivät siitä huolimatta, että ne voivat muuttaa tai kumota näiden ratkaisuja jälkikäteen, voi kuitenkaan määrätä siitä, miten niiden on ratkaistava asia” (ratkaisuehdotuksen 96 kohta).

Euroopan ihmistuomioistuin vahvisti 23.11.2010 antamassaan tuomiossa Moulin 29.3.2010 antamansa tuomion Medvedyev v. Ranska mukaisen oikeuskäytännön, joka koski sitä, että Ranskassa syyttäjä (procureur) ei ole oikeusviranomainen, ja katsoi ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 3 kappaletta rikotun sillä perusteella, että ”Ranskan virallisen syyttäjän jäsenet eivät täytä vaatimusta, jonka mukaan heidän on oltava riippumattomia täytäntöönpanovallasta, vaikka tämä vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kuuluu puolueettomuuden tavoin 5 artiklan 3 kappaleessa tarkoitetun ”tuomiovaltaa käyttävän viranomaisen” itsenäiseen käsitteeseen liittyviin takeisiin”.

Kyseisessä tuomiossa Euroopan ihmisoikeustuomioistuin totesi aluksi, että ”vaikka kaikki oikeuslaitoksen jäsenet edustavat kokonaisuutena perustuslain 66 §:ssä mainittua tuomiovaltaa, kansallisesta lainsäädännöstä ilmenee, että tuomareihin sovelletaan eri järjestelmää kuin virallisen syyttäjän jäseniin. Kaikilla viimeksi mainituilla on yhteinen hierarkkinen esimies, garde des sceaux eli oikeusministeri, joka on hallituksen jäsen ja kuuluu siten täytäntöönpanovaltaan. Toisin kuin tuomarit, he eivät ole erottamattomia perustuslain 64 §:n nojalla. He toimivat syyttäjänviranomaisessa hierarkkisten esimiestensä johdossa ja valvonnassa ja garde des sceaux’n eli oikeusministerin alaisuudessa. Rikosprosessilain 33 §:n nojalla virallinen syyttäjä on velvollinen esittämään kirjallisia vaatimuksia, jotka vastaavat käskyjä, joita hänelle on annettu saman lain 36, 37 ja 44 §:ssä säädetyissä olosuhteissa, vaikka hän voi esittää vapaasti suullisia huomautuksia, joita hän pitää lainkäytön edun mukaisina” (tuomion 56 kohta) ja ”muistuttaa, että takeet riippumattomuudesta täytäntöönpanovaltaan ja asianosaisiin nähden poissulkevat muun muassa sen, että hän voisi tämän jälkeen ajaa syytettä kantajaa vastaan rikosoikeudenkäynnissä” (tuomion 58 kohta). [alkup. s. 6]

Vaikka, kuten edellä täsmennettiin, Ranskan oikeusministeri ei ole voinut vuoden 2013 uudistuksesta lähtien antaa virallisen syyttäjän jäsenille käskyjä yksittäistapauksissa, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen esittämät muut toteamukset ovat edelleen ajankohtaisia, erityisesti toteamus, jonka mukaan syyttäjän riippumattomuudesta ja puolueettomuudesta syytettyyn ja etsittyyn henkilöön nähden ei ole takeita, koska viralliselle syyttäjälle on ominaista myös tämän viranomaisen jakamattomuus: saman syyttäjänviranomaisen jäsenet muodostavat jakamattoman kokonaisuuden: syyttäjänviranomaisen yhden jäsenen toteuttama toimi toteutetaan koko viranomaisen nimissä, ja sen jäsenet voivat siis vaihtua tai heidät voidaan vaihtaa koko menettelyn ajan.

Tässä tapauksessa on todettava, että Tribunal de grande instance de Lyonin syyttäviviranomainen on aloittanut rikosoikeudellisen menettelyn valittajaa vastaan, kun taas tämän saman viranomaisen yksi jäsen on antanut riidanalaisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen.

Kun otetaan huomioon nämä vaiheet ja 27.5.2019 annettuihin tuomioihin perustuva unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, tulee esiin kysymys siitä, täyttääkö Ranskan virallinen syyttäjä tässä tapauksessa riippumattomuutta ja puolueettomuutta koskevat edellytykset, siten kuin nämä on määritelty, voidakseen antaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen, koska eurooppalaista pidätysmääräystä koskeva järjestelmä sisältää kahdentasoisia etsitylle henkilölle taattavia menettelyllisiä oikeuksia ja perusoikeuksia ja Ranskassa eurooppalaisten pidätysmääräysten antamiseen nimetty toimivaltainen oikeusviranomainen, jonka edellytetään valvovan tämän määräyksen antamisen välttämättömien edellytysten noudattamista ja tutkivan sen oikeasuhteisuuden rikosasiaan liittyviin olosuhteisiin, on samaan aikaan syytteen nostamisesta vastaava viranomainen samassa asiassa.

Koska Euroopan unionin oikeuden oikea soveltaminen kuuluu oikeusjärjestyksen perusteisiin, eikä oikea soveltamistapa ole tässä tapauksessa niin ilmeinen, että siitä ei jäisi kohtuullista epäilyä, [– –] tämän välipäätöksen määräysosassa esitetty ennakkoratkaisukysymys on siis saatettava unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklan nojalla.

NÄILLÄ PERUSTEILLA

[– –]

asian käsittelyä lykätään, kunnes Euroopan unionin tuomioistuin on antanut ennakkoratkaisun seuraavaan kysymykseen: [**alkup. s. 7**]

”Voidaanko Ranskan virallista syyttäjää, joka toimii tutkinnasta tai tuomion antamisesta vastaavassa tuomioistuimessa ja joka on Ranskan lain nojalla kyseisessä valtiossa toimivaltainen antamaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen, pitää 13.6.2002 tehdyn puitepäätöksen 2002/584/YOS 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitetussa itsenäisessä merkityksessä pidätysmääräyksen antaneena oikeusviranomaisena siinä tapauksessa, että vaikka hänen edellytetään valvovan eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen välttämättömien edellytysten noudattamista ja tutkivan sen oikeasuhteisuuden rikosasiaan liittyvät olosuhteet huomioon ottaen, hän on samaan aikaan syytteen nostamisesta vastaava viranomainen samassa asiassa?”

[– –] [allekirjoitukset]